

С.М. МАМЕДОВА

Світлана Маліківна Мамедова, аспірант Донецького національного університету імені Василя Стуса

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТЯГНЕННЯ ПЕНІ ТА ШТРАФУ ЗА ПОРУШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Чинне законодавство регулює питання стягнення пені та штрафу за порушення виконання господарських зобов'язань досить неоднозначно, що у свою чергу відбивається на судовій практиці, у зв'язку з чим має місце неоднорідна правозастосовна практика з цього питання. Яскравим прикладом цього є практика, коли суди в одному випадку виносять рішення, в яких одночасно стягують і пеню, і штраф, зазначаючи, що це складові одного виду відповідальності – неустойки¹, а в іншому – в судових рішеннях говориться, що таке одночасне стягнення штрафу і пені суперечить ч. 1 ст. 61 Конституції України (далі – Конституція)². У зв'язку з цим актуальним є з'ясування питання, що ж є причиною такої неоднозначної практики судів.

У науковій літературі питання застосування відповідальності в цілому досліджувались такими науковцями, як О.А. Беляневич³, Т.В. Боднар⁴, А.В. Катрич⁵, О.П. Подцерковний⁶, З.Ф. Татькова⁷, О.С. Ткачук⁸, О.С. Фонова⁹, В.С. Щербина¹⁰ і т.д., однак і в юридичній доктрині останнім часом через неоднозначність судової практики стосовно стягнення пені та штрафу за порушення виконання господарських зобов'язань сформувалися різні точки зору, тому ця проблематика потребує додаткового теоретичного осмислення.

Так, О.С. Ткачук вважає, що одночасне стягнення пені та штрафу за порушення кредитного зобов'язання можливе, і судам необхідно чітко з'ясувати умови кредитного договору: за які саме порушення боржником зобов'язання банк нарахував пеню, а за які штраф; за які періоди порушення здійснені такі нарахування і обов'язково відобразити ці юридично важливі обставини у своїх судових рішеннях.

О.С. Фонова робить акцент на неможливості застосування ч. 1 ст. 61 Конституції по відношенню до юридичних осіб, обґрунтовуючи таке твердження тим, що ст. 61 Конституції знаходиться у розділі II «Права, свободи та обов'язки людини та громадянина», відтак регулює питання недопустимості подвійної юридичної відповідальності громадянина (фізичної особи) за одне і те ж саме правопорушення, але аж ніяк не відповідальності суб'єкта господарювання (юридичної особи). Отже, законодавець передбачив такий принцип виключно для фізичних осіб з огляду на специфіку відповідальності юридичної особи. Вона наголошує, що застосування і пені, і штрафу до порушника господарського зобов'язання юридичної особи можливо з огляду на те, що юридичні особи можуть нести відповідальність у вигляді штрафу та пені одночасно, оскільки дані штрафні санкції є різновидами штрафних санкцій.

Вочевидь, ні в юридичній літературі, ні в правозастосовній практиці немає однозначного розуміння застосування штрафу і пені, що свідчить про актуальність теми дослідження, метою якого є здійснення аналізу норм чинного законодавства та судової практики щодо стягнення пені та штрафу за порушення виконання господарських зобов'язань, а також формулювання висновків та пропозицій про вдосконалення законодавства в цій сфері.

Господарсько-правова відповідальність є важливою формою регулювання відносин у сфері господарювання та найбільш ефективним на сьогодні засобом попередження правопорушень у даній сфері. У свою чергу, господарсько-правова відповідальність є різновидом юридичної відповідальності.

Відповідно до ч. 2 ст. 193 Господарського кодексу України (далі – ГК України) порушення зобов'язань є підставою для застосування господарських санкцій, передбачених цим нормативно-правовим актом, іншими законами або договором¹¹.

У ч. 2 ст. 217 ГК України зазначено, що у сфері господарювання застосовуються такі види господарських санкцій, як відшкодування збитків, штрафні санкції та оперативно-господарські санкції.

Однією зі штрафних санкцій є неустойка. Так, відповідно до положень ч. 1 ст. 230 ГК України штрафними санкціями у цьому нормативно-правовому акті визнаються господарські санкції у вигляді грошової суми (неустойка, штраф, пеня), яку учасник господарських відносин зобов'язаний сплатити у разі порушення ним правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання.

У положеннях ст. 549 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) передбачено, що неустойкою (штрафом, пенею) є грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторowi у разі порушення боржником зобов'язання¹². Положення частин 2, 3 цієї статті визначають поняття форм

неустойки – штрафу та пені. Штрафом є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання; пенею є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Таким чином, господарське законодавство передбачає декілька видів штрафних санкцій, а саме – неустойка, штраф та пеня. Разом із тим цивільне законодавство відносить пеню та штраф до різновидів неустойки, яка визначається не тільки формою відповідальності, а й одним зі способів забезпечення виконання зобов'язання.

Як зазначалось вище, суди до одночасного стягнення підходять досить неоднозначно. В одному випадку одночасно стягують і пеню, і штраф, зазначаючи, що це складові одного виду відповідальності – неустойки, а в іншому – зазначають, що таке одночасне стягнення штрафу і пені суперечить положенням основного Закону, оскільки положення ч. 1 ст. 61 Конституції містить правило стосовно притягнення до юридичної відповідальності, а саме: ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення¹³.

На сьогоднішній день існує низка правових позицій Верховного Суду України (далі – ВСУ) стосовно можливості одночасного стягнення пені та штрафу, а саме: ухвала ВСУ від 15 грудня 2010 р.¹⁴; постанова ВСУ від 9 квітня 2012 р. № 3-88гс111; постанова ВСУ від 27 квітня 2012 р. № 3-24гс12¹⁵; постанова ВСУ від 6 листопада 2013 р. № 6-116цс13¹⁶; постанова ВСУ від 21 жовтня 2015 р. № 6-2003цс152; постанова ВСУ від 11 жовтня 2017 р. № 6-1374цс17¹⁷.

Для правильного розуміння змісту зазначених актів необхідно дослідити обставини справ, а також умови договорів, які були порушені, внаслідок чого й застосовувалися міри відповідальності.

Так, 15 грудня 2010 р. ВСУ винесено ухвалу у справі № 6-9583св10 за позовом Акціонерного банку «Банк регіонального розвитку» (далі – АБ «Банк регіонального розвитку») до фізичної особи про стягнення заборгованості за кредитним договором, пені й штрафу. АБ «Банк регіонального розвитку» 23 серпня 2007 р. надав фізичній особі кредит у розмірі 2 млн грн зі сплатою 15,5 % річних на строк до 22 серпня 2022 р. та із щомісячною сплатою процентів за користування кредитом, але вже з листопада 2008 р. у позичальника виникла заборгованість за кредитом і за сплатою процентів.

Відповідно до ч. 1 ст. 546 та ст. 549 ЦК України виконання зобов'язання забезпечується, зокрема, неустойкою, яка визначається як пеня та штраф. Пунктами 4.3, 4.4 кредитного договору, укладеного між банком та фізичною особою, передбачена відповідальність за порушення зобов'язання, а саме: пеня в розмірі 1 % від несвоєчасно сплаченої суми за кожний день прострочення та штраф у розмірі 10 % від суми кредиту. Суд дійшов висновку, що за одне й те саме порушення зобов'язанням передбачена подвійна відповідальність одного виду, що суперечить ч. 1 ст. 61 Конституції¹⁴.

З цього вбачається, що вже тоді було наголошено на неможливості застосування судами подвійної відповідальності у зв'язку з тим, що це суперечить Конституції.

Але згодом практика суду змінюється, про що свідчить постанова ВСУ від 9 квітня 2012 р. у справі № 3-88гс11, яка приймалась судовою палатою у господарських справах. За обставинами справи товариство з обмеженою відповідальністю «Аксон» (далі – ТОВ «Аксон») звернулося до суду із позовом до товариства з обмеженою відповідальністю «Виробниче підприємство «Агро-Союз» (далі – ТОВ «ВП Агро-Союз») про стягнення заборгованості за договором поставки у розмірі: 42 тис. грн основного боргу, 4 тис. грн штрафу, понад 2 тис. грн пені та 3 % річних в розмірі 300 грн.

Пунктом 7.3 цього договору поставки встановлено обов'язок покупця у разі порушення строків оплати товару оплатити постачальнику пеню в розмірі 0,1 % від загальної суми заборгованості за кожен день прострочення, а у разі прострочення більш ніж десяти календарних днів – додатково до пені сплатити покупцю штраф у розмірі 10 % від загальної суми заборгованості.

Суд у цій справі дійшов висновку, що одночасне стягнення з учасника господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання за договором, штрафу та пені не суперечить ст. 61 Конституції, оскільки згідно зі ст. 549 ЦК України пеня та штраф є формами неустойки, а відповідно до ст. 230 ГК України – видами штрафних санкцій, тобто не є окремими та самостійними видами юридичної відповідальності. У межах одного виду відповідальності може застосовуватися різний набір санкцій. Сторонами в договорі передбачено господарсько-правову відповідальність за порушення умов договору у вигляді сплати неустойки – пені та штрафу, а отже, відповідач лише один раз притягнений до відповідальності за порушення строків оплати поставленої металопродукції¹. Таким чином, з'являється протилежна правова позиція, згідно з якою одночасне стягнення з учасника господарських відносин штрафу та пені не суперечить Конституції.

Того ж місяця ВСУ приймає постанову у справі № 3-24гс12 від 27 квітня 2012 р., висновки якої мають дещо спірний характер. За обставинами справи приватне підприємство «Кажан» (далі – ПП «Кажан») звернулося до суду із позовом до приватного підприємства «Енерголенд» (далі – ПП «Енерголенд») про стягнення з відповідача понад 6 тис. грн інфляційних втрат, 3 % річних в розмірі 1 тис. грн, 8 тис. грн пені, приблизно 80 тис. грн штрафу. Між сторонами був укладений договір про надання послуг з охорони власності, п. 4.5. якого зазначено: якщо замовник не сплачує платежі за надані послуги у

строки, передбачені договором, то він зобов'язаний виплатити на користь виконавця штраф. А у випадку, коли замовник несвоєчасно здійснює розрахунок за надані послуги, виконавець нараховує йому пеню (п. 4.6 договору). Відповідач здійснював оплату за надані послуги несвоєчасно, чим порушив умови укладеного договору. Суд з цього приводу зазначив: по-перше, що можливість одночасного стягнення пені та штрафу за порушення окремих видів господарських зобов'язань передбачена ч. 2 ст. 231 ГК України та, по-друге, що в інших випадках порушення виконання господарських зобов'язань чинне законодавство не встановлює для учасників господарських відносин обмежень передбачати в договорі одночасне стягнення пені та штрафу, що узгоджується із свободою договору, встановленою ст. 627 ЦК України. На підставі цих аргументів ВСУ резюмує, що: «одночасне стягнення з учасника господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання за договором, штрафу та пені не суперечить Конституції, оскільки згідно зі статтею 549 ЦК України пеня та штраф є формами неустойки, а відповідно до статті 230 ГК України – видами штрафних санкцій, тобто не є окремими та самостійними видами юридичної відповідальності. У межах одного виду відповідальності може застосовуватися різний набір санкцій. У справі, що переглядається, договором передбачено господарсько-правову відповідальність за порушення умов договору у вигляді сплати неустойки – пені та штрафу»¹⁵.

Аналізуючи дану постанову суду, можна дійти висновку, що суд керувався попередньою правовою позицією від 9 квітня 2012 р. та не звернув увагу на те, що за пунктами договору у цій справі і штраф, і пеня по суті стягуються за одне й те саме правопорушення, тому що п. 4.5 передбачено: якщо замовник не сплачує платежі за надані послуги у строки, передбачені договором, то він зобов'язаний виплатити на користь виконавця штраф; а п. 4.6 встановлено, що у випадку, коли замовник несвоєчасно здійснює розрахунок за надані послуги, виконавець нараховує йому пеню. В обох пунктах йдеться про одне й те саме порушення, сформульоване різними словами. Тобто суд, роблячи висновки, зовсім не звернув увагу на зміст умов договору.

Досліджуючи наступну практику ВСУ, суд 6 листопада 2013 р. виносить постанову у справі № 6-116цс13, яка приймалась судовою палатою у цивільних і господарських справах за позовом публічного акціонерного товариства «Перший Український міжнародний банк» (далі – ПАТ «Перший Український міжнародний банк») до ОСОБА_18 про стягнення заборгованості за кредитним договором в розмірі понад 53 тис. доларів США та 80 тис. грн, а саме: заборгованість за кредитом – приблизно 36 тис. доларів США, заборгованість із сплати процентів за користування кредитом – 17 тис. доларів США, пені – 57 тис. грн, штрафу за порушення зобов'язання – 3 тис. грн, штрафу за невиконання умов страхування – 20 тис. грн та судові витрати в розмірі 3 тис. грн. У п. 5.4 та п. 5.5 кредитного договору сторони передбачили сплату штрафів як виду відповідальності за інші правопорушення: один із них – за порушення обов'язку дострокового повернення кредиту на вимогу банку; інший – за порушення строків поновлення дії договору страхування транспортного засобу, придбаного за кредитні кошти¹⁶.

ВСУ у цьому випадку наголосив на неможливості двічі бути притягнутим до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення, проте водночас зазначив, що у разі встановлення в договорі різних видів цивільно-правової відповідальності за різні порушення його умов одночасне застосування таких заходів відповідальності не свідчить про недотримання положень, закріплених Конституцією, щодо заборони подвійної відповідальності за одне й те саме порушення.

Таким чином, суд у цій постанові вже дав безпосередню оцінку умовам договору на предмет тотожності цих умов (у даній справі тотожними їх не визнав), за порушення яких настає різна відповідальність. Також суд конкретизував у своїх висновках: якщо в договорі буде встановлено наявність різних видів відповідальності за порушення його умов, то одночасне стягнення таких заходів відповідальності не буде суперечити Конституції.

Наступною постановою ВСУ з питання, що розглядається, є постанова від 21 жовтня 2015 р. у справі № 6-2003цс15, що приймалась судовою колегією ВСУ у цивільних справах. Публічне акціонерне товариство «Апекс-Банк» (далі – ПАТ «Апекс-Банк») звернулося до суду з позовом до ОСОБА_8, мотивуючи свої вимоги тим, що 8 червня 2012 р. між ПАТ «Апекс-Банк» та ОСОБА_8 укладено кредитний договір, згідно з умовами якого ОСОБА_8 отримав кредит в розмірі приблизно 565 тис. грн у вигляді встановленого кредитного ліміту на платіжну картку зі сплатою процентів за користування кредитом у розмірі 19 % на рік терміном до 5 червня 2014 року. У зв'язку з неналежним виконанням відповідачем взятих на себе зобов'язань з повернення кредиту виникла заборгованість у розмірі 900 тис. грн, яка складається із понад 564 тис. грн – заборгованість за кредитом, 79 тис. грн – заборгованість за процентами за користування кредитом, приблизно 297 тис. грн – пеня за прострочення сплати кредиту, 535 грн – пеня за прострочення сплати процентів та 31 тис. грн – штрафу. Відповідно до п. 4.1 цього кредитного договору за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань за цим договором позичальник сплачує банку пеню в розмірі 0,2 %, п. 4.2 – при несвоєчасному погашенні кредиту, процентів за користування кредитом, комісій позичальник сплачує банку штраф в розмірі 5 % від суми непогашеного боргу. Суди всіх інстанцій вважали, що такі умови договору свідчать про різні порушення умов договору, а тому стягнули штраф та пеню одночасно. Водночас ВСУ дійшов іншого висновку, а саме – «умо-

вами спірного договору, п. 4.1 передбачено застосування пені як виду відповідальності за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань по даному договору, внаслідок чого нарахування пені відбувається за кожний день прострочення. Разом із тим згідно з п.п. 4.2, 4.3, 4.4 та 4.5 кредитного договору сторонами передбачена сплата штрафів як виду відповідальності за інші правопорушення: один із них – несвоєчасне повернення кредиту, процентів за користування кредитом та комісій. Враховуючи вищевикладене та відповідно до ст. 549 ЦК України, суд дійшов висновку, що штраф і пеня є одним видом відповідальності, а тому їх одночасне застосування за одне й те саме порушення строків виконання грошових зобов'язань за кредитним договором свідчить про недотримання положень, закріплених у ст. 61 Конституції щодо заборони подвійної відповідальності за одне і те саме порушення.

Таким чином, суд, беручи до увагу попередню практику, звернув увагу на умови договору (визнав їх тотожними) та знов наголосив на забороні подвійної відповідальності за одне і те саме порушення.

У нещодавно прийнятій постанові ВСУ від 11 жовтня 2017 р. у справі № 6-1374цс17 із зазначеного питання суд дійшов висновку, який є фактично аналогічним попередньому від 21 жовтня 2015 р. (через схожість обставин справи): 1) в обох випадках укладений кредитний договір; 2) в обох випадках сторонами є банк та фізична особа, наголосивши на тому, що за ЦК України штраф і пеня – це один вид відповідальності, а тому одночасне стягнення неможливе за одне й те саме правопорушення.

На підставі аналізу матеріалів судової практики можна зробити висновок, що на сьогоднішній день має місце неоднозначна судова практика найвищого суду в судовій системі України, оскільки в одному випадку не можна стягувати пеню і штраф одночасно, бо це суперечить Конституції, а в іншому – таке одночасне стягнення дозволяється.

Відповідно до проаналізованої судової практики ВСУ вбачається, що у договорах, в яких передбачена господарсько-правова відповідальність, відповідно до сформованої судами позиції, одночасне застосування пені та штрафу може мати місце, оскільки пеня та штраф є формами неустойки, а згідно зі ст. 230 ГК України – видами штрафних санкцій, тобто не є окремими та самостійними видами юридичної відповідальності, а у межах одного виду відповідальності може застосовуватися різний набір санкцій. Якщо ж йдеться про цивільно-правову відповідальність, передбачену умовами договору, то застосовувати штраф і пеню можна лише у разі встановлення в договорі різних видів цивільно-правової відповідальності за різні порушення його умов, які є різними не тільки за формою, а й за змістом.

Не зважаючи на те, що проаналізовані правові позиції ВСУ належать до різних правовідносин (господарських та цивільних), слід зазначити, що завданням цього судового органу є забезпечення сталості та єдності судової практики. Одним із завдань вже Верховного Суду є забезпечення однакового застосування норм права судами різних спеціалізацій (п. 6 ч. 2 ст. 36 ЗУ «Про судоустрій і статус судів»)¹⁸. Тому нині нагальним є надання Верховним Судом узагальнення судової практики з питань можливості одночасного застосування штрафу і пені або її відсутності та забезпечення апеляційних і місцевих судів методичною інформацією з питань правозастосування в цій площині.

¹ Постанова Верховного суду України від 9 квітня 2012 р. у справі № 3-88гс11 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24068103>

² Постанова Верховного суду України від 21 жовтня 2015 р. № 6-2003цс15 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53118512>

³ *Беляневич О.А.* Відповідальність суб'єктів господарських відносин / О.А. Беляневич, І.М. Жуков, В.С. Щербина. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 300 с.

⁴ *Боднар Т.В.* Грошові зобов'язання: проблеми забезпечення виконання та відповідальності за несвоєчасне виконання / Т.В. Боднар, В.С. Щербина // Університетські наукові записки. – 2013. – № 4. – С. 62–69.

⁵ *Катрич А.В.* Штраф як один із видів відповідальності в господарському судочинстві / А.В. Катрич // Прикарпатський юридичний вісник. – 2016. – № 6. – С. 52–54.

⁶ *Подцерковний О.П.* Грошові зобов'язання учасників господарських відносин: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / О.П. Подцерковний. – Одеса, 2006. – 527 с.

⁷ *Татькова З.Ф.* Підстави, види та форми господарсько-правової відповідальності: 12.00.04 / З.Ф. Татькова. – Донецьк, 2009. – 238 с.

⁸ *Ткачук О.С.* Кредитні спори: деякі спірні питання стягнення неустойки / О.С. Ткачук, А.О. Ткачук // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2013. – № 5. – С. 63–74.

⁹ *Фонова О.С.* Подвійна відповідальність за порушення виконання господарських зобов'язань / О.С. Фонова // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 1. – С. 159–163.

¹⁰ *Щербина В.С.* Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрямки подальших наукових досліджень / В.С. Щербина // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 3. – С. 10–16. – (Серія «Юридичні науки»).

¹¹ Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV (із змін. і доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.

¹² Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV (із змін. і доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.

¹³ Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

¹⁴ Ухвала Верховного суду України від 15.12.2010 р. у справі № 6-9583св10 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/12965052>

¹⁵ Постанова Верховного суду України від 27 квітня 2012 р. у справі № 3-24гс12 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24068104>

¹⁶ Постанова Верховного суду України від 6 листопада 2013 р. у справі № 6-116цс13 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35667396>

¹⁷ Постанова Верховного суду України від 11 жовтня 2017 р. у справі № 6-1374цс17 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69758956>

¹⁸ Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII (із змін. і доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545.

Резюме

Мамедова С.М. Деякі питання стягнення пені та штрафу за порушення господарсько-правових зобов'язань.

У статті здійснено аналіз норм чинного законодавства та судової практики щодо стягнення пені та штрафу за порушення виконання господарських зобов'язань, а також наведено висновки та пропозиції щодо вдосконалення законодавства у цій сфері.

Ключові слова: неустойка, штраф, пеня, стягнення, грошові зобов'язання, кредитний договір, господарсько-правова відповідальність, господарські санкції, штрафні санкції.

Резюме

Мамедова С.М. Некоторые вопросы взыскания пени и штрафа за нарушение хозяйственно-правовых обязательств.

В данной статье проведен анализ норм действующего законодательства и судебной практики по взысканию пени и штрафа за нарушение исполнения обязательств, а также приведены выводы и предложения по совершенствованию законодательства в этой сфере.

Ключевые слова: неустойка, штраф, пеня, взыскание, денежные обязательства, кредитный договор, хозяйственно-правовая ответственность, хозяйственные санкции, штрафные санкции.

Summary

Mamedova S. Some issues of penalty of surcharge and fine collection for violation of economic and legal obligations.

This article analyzes the norms of the current legislation and judicial practice for recovering penalties and fines for violation of the fulfillment of obligations, as well as conclusions and proposals for improving legislation in this area.

Key words: forfeit, fine, surcharge, collection, monetary obligations, loan agreement, economic and legal responsibility, economic sanctions, fine sanctions.

УДК 341.232.7:351.77

Е.Н. ОРІНДА

*Едді Ніколас Орінда, керуючий партнер
ONE & Associates ADVOCATES*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ БОРОТЬБИ З ЕПІДЕМІЯМИ І ПАНДЕМІЯМИ

За останні роки потреба в стабільних поставках лікарських засобів загострилася. Важливість недопущення дефіциту стала очевидною у зв'язку з появою антиретровірусної терапії СНІДу, тривалим строком лікування туберкульозу з множинною лікарською стійкістю, здатністю комбінованої терапії на основі артемізініну запобігати смертність від малярії та необхідністю постійної терапії хронічних хвороб, таких як гепатит В і діабет.

Недостатній доступ до лікарських засобів – дуже складна проблема, яка створює перешкоди на шляху до зміцнення здоров'я населення і реалізації колективного та індивідуального права на здоров'я. Цінова доступність лікарських засобів є наріжним каменем, проте є й інші чинники, від яких залежить, чи зможуть пацієнти отримати необхідні лікарські засоби.

Метою статті є проведення аналізу міжнародно-правового забезпечення права на доступ до лікарських засобів як інструменту боротьби з епідеміями і пандеміями.